

JACK KEROUAC

12. 3. 1922 - 21. 10. 1969

“Americká beat generation bylo hnutí tak vnitřně různorodé, že jakýkoliv pokus o jeho celkovou charakterizaci je předem odsouzen k nezdaru. Již samo slovo “beat” je do češtiny nepřeložitelné, neboť má dva základní významy - jednak znamená zbitý, unavený životem, vyčerpaný, opotřebovaný a zároveň blažený, oblažující. Vystihuje tedy jednak stav životní frustrace, a zároveň naznačuje mystický únik z tohoto stavu.” Spolutvůrcem a vlajkonošem tohoto literárního i společenského hnutí byl Jack Kerouac.

Narodil se 12. března 1922 v Lowellu jako třetí dítě manželů Lea a Gabrielle Kerouacových. Rodiče byli francouzští přistěhovalci do Kanady, z níž ještě v mladém věku odešli do USA. Otec měl malou tiskařskou firmu a matka prodávala obuv. Jack Louis, jak byl pokřtěn, s nimi zažil dětství plné dřiny a odříkání. Výrazným zážitkem z dětství byla smrt bratra Gerarda, jenž podlehl revmatické horečce. Jack měl k němu velmi blízko a jeho ztrátu těžce nesl. Obraz bratra navždy uchovala rodina jako svatý. Mateřským jazykem pro něj byla francouzština, s angličtinou se seznamoval až během základního vzdělání, kterého se mu dostalo v církevní škole jezuitského řádu. Na rozvoji jeho literárních schopností se podílela školní knihovnice, která vedla literární kroužek, v němž žáci zdokonalovali své literární pokusy.

Uzavřenost a ponoření do vlastního světa, kterým byl znám mezi svými spolužáky, se nezměnila ani po nástupu na střední školu High School r. 1936. Zde se plně rozvinulo jeho nadání pro sport. Pěstoval jak atletiku, tak i americký fotbal a v obou dosahoval velmi dobrých výsledků. V té době vstoupila do jeho života doživotní přítelkyně Mary Carneyová. Inteligentní, jemná a plachá dívka, která se však toužila usadit a věnovat se rodině, zatímco před Kerouacem stálo rozhodnutí, které ze stipendií, nabídnutých univerzitami v Bostonu či New Yorku, má přijmout. Rozhodl se pro Kolumbijskou univerzitu. Podmínkou přijetí bylo absolvovat jednoletý kurs na Horace Mann School for Boys. Zde byl, stejně jako jemu podobní, považován za “vetřelce”, které si škola držela jen pro jejich úspěšnost ve fotbale, protože ostatními studenty byli

chlapani ze zámožných newyorských rodin. Ukázalo se však, že je nejen dobrý sportovec, který dopomohl svému mužstvu k několika vítězstvím, ale že je také velmi inteligentní, což se projevilo v jeho nadprůměrných studijních výsledcích. Na sportovce měl netradiční záliby. Věnoval se psaní povídek, hodně četl a zajímal se velmi podrobně o jazzovou hudbu. Tyto záliby byly námětem jeho příspěvků do školního časopisu.

V září 1940 se konečně zapsal na Kolumbijskou univerzitu. Naneštěstí hned jeden z jeho prvních fotbalových zápasů skončil zlomenou nohou. V době léčení se mu dostaly do ruky knihy Thomase Wolfa, popisující americkou zem s jejími krásami, nebezpečími a zajímavostmi, které poznal při své cestě napříč Státy. Toto “setkání” Jacka velmi ovlivnilo. Sám to charakterizoval slovy: “*On mi nakreslil Ameriku jako báseň namísto Ameriky jako bojiště o kus žvance.*” Přehodnotil svůj postoj k životním cílům a začal se zabírat myšlenkami na cestování. Po nástupu do druhého ročníku a neúspěšném návratu do mužstva, kde se nepohodl s trenérem, pochopil, že je s fotbalem konec. V té době podnikl první “dobrodružnou výpravu”. Odjel do Washingtonu, kde v zanedbaném pokoji hotelu nejnižší třídy napsal dopis plný smutku, nepochopení a samoty příteli Sebastianovi. Dospěl zde také k rozhodnutí odejít z univerzity. Výlet trval jen několik hodin, ale semínko dobrodružství se v jeho duši hluboce zakořenilo. Protože se jeho nápad s ukončením studia nelíbil rodičům, odešel z domova a poté cestoval a živil se příležitostnými pracemi. Mimo jiné se dal najmout k námořnictvu a podnikl plavbu na obchodní lodi do Grónska. Cestou se v Anglii seznámil s Williamem S. Burroughsem – autorem Nahého anděla. Po návratu se během svých dalších cest seznámil s Allenem Ginsbergem, Gregorym Corsem Lucienem Carrem a dalšími “spřízněnými dušemi”. Nikde však dlouho nevydržel a ani rozhodnutí dohnat zameškané studium mu nevydrželo déle než do prvního konfliktu s trenérem, po němž se definitivně vrátil k rodičům. Očekávaný povolávací rozkaz obdržel v březnu 1943, ale ani na vojně nepobyl déle než dva měsíce, po nichž byl pro stálé konflikty a nepřizpůsobivost z námořnictva propuštěn. Jeho cesta vedla na obchodní loď, která plula do Liverpoolu. Odtud podnikl výlet do Londýna, aby si prohlédl sbírky moderního umění. Během plavby začal pracovat na cyklu *Moře je mi bratrem*. Po návratu do New Yorku se sblížil s Edie Parkerovou, v jejíž bytě se scházela velmi nesourodá společnost mladých intelektuálů, vyznávajících nové směry ve filosofii, literatuře a

duchovních vědách, později nazvaná beat – ubitá.

V létě roku 1944 se zapletl do vraždy a byl jako svědek a spolupachatel uvězněn. Jeho rodiče, velmi rozčarováni a přesvědčeni o zhoubném vlivu přátel, mu odmítli pomoci, a tak peníze na kauci sehnala ve své rodině Edie. Ovšem s podmínkou, že Jack a Edie uzavřou sňatek. Ten se v srpnu uskutečnil a po Jackově propuštění odjíždějí do Michiganu, kde žije rodina Edie. Život na malém městě je však velmi ubíjející, a tak Jack rychle vydělá peníze na splacení dluhu a vrací se do New Yorku. Zde pobývá ve společné domácnosti s dalšími přáteli a krátký čas tam s ním pobývá i jeho žena. Účelové manželství však rychle spěje ke svému konci.

Krátce po rozchodu s manželkou se seznámí s Nealem Cassadym. Tento velmi charismatický mladý muž mu je blízký svým zájmem o ženy, literaturu i studia všech zajímavých oborů, ale zároveň ho provokuje svou nezávislostí, otevřeností, energií a neutuchající touhou po dobrodružství.

Roku 1946 umírá v Jackově přítomnosti jeho otec a to jeho deprese ještě zvětší. V dalších letech se protlouká světem bez zřejmého cíle. Stále větší místo v něm však zaujímají drogy a jeho zdravotní i psychický stav se velmi zhoršuje. Povzbuzení nachází při práci na románu *Maloměsto a velkoměsto*. Jde o rodinnou ságu se silnými autobiografickými prvky, ve které ztvárnil své spokojené a harmonické dětství a mládí v provinčním městě přejmenovaném na Galloway. Z něj odjíždí mladý Peter Martin do New Yorku, kde poznává život zběsile uhánějící po ulicích, náměstích, barech i domovech lidí zde žijících ve velkém chumlu pospolu, a přesto osaměle, nesoudržně a nejistě. Tento kolotoč událostí, citů a hodnot ho fascinuje, ale zároveň odrazuje a děsí, a nutí jej, aby se vracel ve svých snech k harmonii, jasnému řádu a jistotám, které si vytvořil a zažil v mládí na malém městě.

Cestou za starými přáteli v létě 1947 začalo období života “na cestě”. Po příjezdu do Denveru nastoupilo zklamání, protože bývalá parta se rozpadla, a tak pokračoval dále v cestě do San Franciska, Los Angeles a Pittsburghu. Mezi svými výlety pobýval u matky, která musela pracovat, aby oba uživila. Zde ho také zastihla “výprava po známých místech”, kterou uspořádal Cassidy společně s dalšími přáteli po koupi nového auta. Výlet započal v Kalifornii, kde Neal opustil zaměstnání, zanechal svou novou manželku a právě narozené dítě a podnikl cestu přes celé Státy, ve snaze

dovést Jacka zpět do San Franciska. Cesta trvala několik týdnů a byla velmi divoká, nevázaná a naplňující novými zážitky. Neměli mnoho peněz, a tak podváděli, kradli a smlouvali a zároveň velmi intenzivně a naplno vnímali krásy a proměny krajiny, kterými projížděli. Po několika týdnech pobytu v San Franciscu a po krátkém románu s Cassidyovou první ženou LuAnne odjel Jack autobusem po předem naplánované trase přes několik států zpět do New Yorku. Zde se dozvěděl, že nakladatelství Harcourt Brace vydá jeho před časem dokončený román *Maloměsto a velkoměsto*. Stalo se tak v březnu 1950.

Pod vlivem nových zážitků začal psát na jaře roku 1949 román *Na cestě*, ale u práce ani na jednom místě nevydržel, a tak znovu podnikl s Cassadym divokou jízdu do Chicaga, Denveru a napříč Mexikem. Všechny tyto cesty a postavy z okruhu přátel, stejně jako zápisky z deníků, které psal na svých cestách, se staly skutečným podkladem pro přibývajícím rukopis. V této lyrické reportáži ze silnice se setkáme s reálnými osobami, které dostaly jiná jména, ale jejich vlastnosti a osudy jsou autentické: Cassidy – Dean Moriarty, Kerouac – Sal Paradise, Burroughs – Starouš Bull Lee, LuAnne – Marylou. Zároveň se zde objevuje velmi podrobné líčení postav, situací i detailů krajiny, v níž se pohybovali. Zvláštní místo, největší pozornost a nejpodrobnější popis věnuje postavám tuláků a poutníků, s nimiž velmi sympatizuje. Po dalších setkáních s Cassadym dospěl autor k názoru změnit styl a jazyk díla a použít formu přibližující se mluvenému slovu, aby bylo možno zachovat spontánnost zážitků a dynamiku děje. Tento záměr měl i praktický důsledek, a to, že první verzi napsal během tří týdnů na nekončící roli papíru, aby nemusel přerušovat myšlenky výměnou papírů. Nepoužíval odstavce ani interpunkci, což způsobilo, že dalších šest let upravoval text a dohadoval se s nakladateli o těchto “detailech”, než byl román roku 1957 vydán.

V době práce na románu se stihl r. 1950 opět oženit, tentokrát s Joan Havertyovou. Zpočátku se zdálo, že jej to přiměje usadit se, ale i tu opouštěl, aby mohl být se svými přáteli a zažívat nová dobrodružství, a tak toto manželství netrvalo ani rok a rozpadlo se. V době, kdy se mu narodila dcera Jan, už žil zcela odděleně od rodiny.

Jack zvolil osvědčený způsob. Odjel tentokrát za Cassadym a Carolyn do San Franciska. Během tohoto pobytu se velmi sblížil s Carolyn a prožil s ní další ze svých krátkých románek, což ale mělo za následek zhoršení vztahu s Cassadym. Mít poměr se

ženou nejlepšího přítele bylo moc i na tuto nekonvenční společnost. Během tohoto pobytu dokončil práce na románu *Vize Codyho*, který je považován za jeho nejlepší dílo. Hlavním hrdinou je opět Cassady. Dílo je kronikou jeho života, hymnem, obrazem jeho osobnosti a zároveň parodií. Ze čtyř úhlů pohledu popsal Cassadyho myšlení, způsob vyjadřování, sociální zázemí a vliv na okolí, přičemž pro každý typ zvolil jinou literární formu. I tato kniha si musela počkat na své vydání dlouhých osm let až do roku 1960.

Byl čas odjet ze San Francisca, a tak zamířil krátce znovu do Mexika za Burroughsem, kde pokračoval v práci na dlouho rozpracovaném díle *Doktor Sax* (1959). Jde o román plný dětských fantazií evokovaných životem v Lowellu. Stejně jako obdobně laděná kniha *Marry Cassadyová*, na které pracoval již v New Yorku v roce 1953.

Mezitím prožíval bouřlivou romanci s Alene Leeovou, která ho přitahovala svým intelektem a zároveň svou živočišností. Historie byla stejně rychlá a krátká jako předchozí, ale stala se námětem dalšího díla *Podzemníci*. Obsahem je podrobné líčení tohoto milostného vztahu jak v rovině intelektuální, tak v podobě intimní s líčením detailů Alenina těla i sexuálních dovedností. Přestože hlavní hrdinka se v příběhu jmenuje Mardou, je zcela zřejmé, kdo se stal prototypem této postavy, a to také vyvolalo u Alene, již přivezl Jack dílko ukázat, vlnu nevole. Pozměnil tedy reálie, přesunul děj do San Francisca a nadělil Mardou indiánské předky. Jelikož byl na toto své dílo velmi pyšný jako na příspěvek moderní literatuře vyznačující se syntézou vědomých i nevědomých prvků prožitku a volným zapisováním asociací bez překážek interpunkce, vydal jej roku 1958 s nadšením, které vzápětí utlumila vlna kritiky.

Rok 1953 je významný i pro Kerouacův duchovní život, neboť se v tomto roce pod vlivem Ginsberga seznamuje s buddhismem. Hledá v něm východisko ze svých depresí a snaží se najít smysl svého bytí. O tom, že tuto změnu myšlení vzal vážně, svědčí, že se počal učit meditaci a dodržoval některá asketická pravidla, která mu měla zaručit vyrovnanost a klid v duši. Už se ale nedokázal vzdát morfinu, marihuany a whisky. Zcela pod novým vlivem sepsal osmdesát krátkých básní podobných orientálním veršům s názvem *Sanfranciské blues*, které jsou zároveň oslavou jazzové muziky a jejích tvůrců. Sám charakterizoval tyto verše takto: *“Každou báseň jsem pojal*

jako figuru jazzového blues, která má stanovený počet taktů, ale jinak ji vytváří muzikantovo spontánní frázování a harmonizace spolu s rytmem času, který se vlní a dme v odměřených chórech”.

V podobném duchu se nese další dílo, jež pojmenoval *Mexico City Blues* (1959), které vzniklo r. 1955 během dalšího pobytu v Mexiku. Byly to 242 krátké básně, kterými dokladoval možnosti spontánní poezie. V této zemi se zamiloval do dealerky drog Esperanzi Villanuevové, která už byla spíše troskou než člověkem. Podrobnosti o jejím bídném životě i krátkém souznění shrnul do knihy *Tristessa*. Právě v tomto díle na pozadí příkladu této ubohé bytosti řeší rozpor mezi katolickým a buddhistickým vnímáním světa a dochází k názoru, že tyto víry nelze skloubit bez porušení základních dogmat jedné z nich.

Dalším významným zážitkem, který našel zobrazení v jeho díle, byl výstup na horu Matterhorn, který podnikl s dalším básníkem buddhistou Gary Snyderem a Johnem Montgomerym. V upravené podobě ho najdeme v knize *Dharmoví tuláci*, vydané rok po jeho sepsání roku 1958. Hlavními postavami jsou Ray Smith – vypravěč, což je zobrazení postavy samotného Kerouaca, a Japhy Ryder, ve kterém zobrazil přítele Snydera. Tato kniha nemá soustředěný děj, ale skládá se z popisu různých událostí, dojmů, pocitů a smyslových vjemů. I zde se setkáváme se zobrazením buddhistických myšlenek a rituálů i přesto, že cítíme rozpory v prožívání křesťanské a buddhistické víry. Román vyšel na Kerouacovy poměry velmi brzy za dva roky po sepsání v roce 1958.

V touze po samotě, usmíření, naplnění a duchovní očistě se rozhodl r. 1956, po odjezdu Snydera do Japonska, přijmout místo požárního hlídače na osamělé chatě uprostřed národního parku Mount Baker. Ani tento pokus o nalezení smyslu života se příliš nezdařil, protože namísto nových duševních zážitků a extází zažíval v samotě nudu a rozčarování. Velmi kriticky pohlížel na svůj život a zažíval pocity osamělosti, prázdnoty a marnosti nad ztracenými příležitostmi. O obtížnosti této “zkoušky” svědčí to, že ji absolvoval sotva za dva měsíce a kvapně se vrátil do civilizace. Během tohoto pobytu dokončil dílo *Písmo zlaté věčnosti* (1960), ve kterém shrnul šestašedesát nedlouhých meditací na téma “zlatá věčnost”, která je sice autorem podávána, jako abstraktní pojem, ale kniha nás přesvědčí o tom, že tento termín je velmi reálným

zobrazením ideálu, k němuž máme směřovat své životy.

Rok 1957 se opět stal rokem “velkého cestování”. Započalo v Maroku – ráji levného sexu a beztrestného užívání drog, jichž si po asketickém období dosyta užíval, a pokračovalo cestou do Evropy. Přes jižní Francii se dostal do Paříže, kde vychutnal všechna její společenská i kulturní lákadla a pokračoval do Londýna, kde své kulturní cítění ukojil zcela. Poté se vrátil zpět do Ameriky.

V září vyšel román *Na cestě* a jeho autor se stal přes noc slavným. Ne že by všechny recenze byly příznivé, ale i přes nebo právě pro kontroverznost tohoto díla se jeho popularita velmi rychle šířila. Stal se středem společenských večírků, poskytoval rozhovory a vystupoval v televizi, než pochopil, že jeho věhlas je postaven na obrazu naprostého zhýralce, který široké vrstvy Američanů přitahuje i odpuzuje zároveň. Jelikož nebyl s touto rolí ztotožněn, snažil se ve svých vystoupeních poopravit obraz o sobě. Škodolibostí osudu je však to, že právě věhlas vyrostlý z těchto kořenů způsobil přívál nabídek na vydání jeho dalších knih i zakázky na nová díla včetně veřejného čtení a nahrávek na desky.

Sláva a její rozporuplné projevy jej natolik vyčerpaly, že r. 1958 koupil v Nortportu dům, který sám nazýval úkrytem. Sem se s matkou odstěhoval a pokusil se žít pokojným a spořádaným životem. Vydržel to na své poměry nebyvale dlouho – celý půlrok. Poté uskutečnil několik “pracovních” cest, z nichž se vždy znovu vrátil do poklidného domu. Byl stále nemocnější fyzicky i duševně, osamělejší, opotřebovanější a bezpochyby životem unavenější. Jeho jediným stálým společníkem se stal alkohol a ten dokonale rozložil jeho již rozpolcenou osobnost. Postupně ubylo psaní, aktivit i přátel, protože mu jednak nestačily síly a také je svým agresivním přístupem a neustálým zesměšňováním od sebe odháněl.

V tomto neradostném období svého života napsal během benzedrinového opojení r. 1961 knihu *Big Sur*, jejíž název je totožný s pojmenováním místa na břehu Tichého oceánu, kde pobýval na chatě Lawrence Ferlinghettiho. Děj románu je chronologickým zápisem autorových životních událostí, sepsaným v jakémsi nářečí. Celým dílem se vine autorova únava a stereotyp, který je zřejmý i z formy a stylu textu. Druhým příspěvkem k tvorbě tohoto období je reflexe krátkého francouzského pobytu s názvem *Satori v Paříži* (1966), která odráží skutečné zážitky z pobytu v několika

francouzských městech, kde pátral po původu svých předků a zároveň se na pozadí těchto informací stává jasným důkazem autorova návratu ke křesťanství.

Posledním překvapením byl třetí sňatek, který uzavřel roku 1966, po přestěhování do rodného Lowellu, se Stellou Sampasovou. Podiv vzbudilo už to, že se po dvou pokusech o manželství, které netrvaly více než několik měsíců, pouští do dalšího. Navíc měl krátce za sebou soud o výživné na dceru Jan a k druhé dceři, kterou měl se svou první láskou Mary, se dokonce nikdy neznal. Jak se později ukázalo, byl důvod toho rozhodnutí ryze praktický. Jeho matka byla po záchvatu mrtvice upoutána na lůžko a i on potřeboval stále více někoho, kdo by jej ošetřoval během stále častějších záchvatů depresí a hysterie. Jeho žena byla na tuto službu velmi vhodným kandidátem, ale nedočkala se žádného ocenění.

Zbývající čas využil k napsání novely *Mág*, která je příběhem černošského chlapce Magazína, vydávajícího se po smrti bratra a dědečka, který jej vychoval, na cestu po Americe. Znovu se setkáváme se světem řidičů, tuláků a různých podivných existencí. Pohled na míjenu realitu je naivní a dětský, ale přesto velmi spontánní, citlivý, a co není u Kerouaca běžné, vtipný až komický.

Fyzická i duševní zchátralost dávala tušit, že konec jeho žití je nedaleko. Přišel na sklonku října roku 1968 a byl velmi rychlý. Diagnóza zněla krvácení jícnových křečových žil, ale je zcela zřejmé, že stejně jako u Cassadyho, který zemřel rok a půl před ním, to byla spíše celková vyčerpanost. Oba dva se stali obětí vykořenění, vášní a touhy po nových a vzrušujících zážitcích, jimž kdysi tolik holdovali a jež oslavovali.

Velmi mnoho bylo napsáno o beat generation a Kerouacově podílu na jejím vzniku a rozvoji. Podstatou zůstává, že tato revolta, kterou odstartovali, měla příčinu zejména v nedostatku schopností podřídit se společenskému řádu vnitřnímu i vnějšímu, v odporu k zavedeným hodnotám a hlavně v hledání naplněného života, pro které podstupovali stále větší a bezhlavější dobrodružství, aby v závěru života zjistili, že jejich nenaplněnost je způsobena právě nedostatkem tradičních jistot, jakými jsou spořádaný život, dobré rodinné zázemí a vybudované fungující lidské vztahy.